

1700-tallet er moderne

Kulturbegivenheder landet over sætter i øjeblikket fokus på 1700-tallet, der ifølge eksperter ligner vores egen tid mere end andre historiske epoker

AF DANIEL ØHRSTRØM,
DORTE WASHUUS OG
BENJAMIN KRASNIK

ohrstrom@k.dk, washus@k.dk,
krasnik@k.dk

I år 1800 truede danske styrker med at bombe byen Tripoli i det nuværende Libyen. En nutidig parallel så vi sidste år, da danske piloter kastede bomber ned over Gaddafis militære positioner i byen. Men i 1800 endte truslerne med en fredspagt mellem Danmark og Tripoli.

Baggrunden var, at de danske handelsflåder mod slutningen af 1700-tallet var plaget af pirater i Middelhavet, især af sørovere fra Tripoli, men det fik den danske midelhavsflåde sat en stopper for ved først at banke søroverne til havs og altså siden at true dem på land, fortæller museumsdirektør Lars Kærulf Møller, der stadig har et guldalderportræt hængende på Bornholms Kunstmuseum af den bornholmske søofficer Georg Albrecht Kofod, der var kommandør i den danske flåde dengang. Og det

var netop ham, der stiftede fred med Libyen i 1800.

Historien om den gamle fredspagt med Tripoli er langt fra det eneste eksempel på, at 1700-tallets problemer kan minde om nutidens. For 1700-tallet var en tid, hvor verden var i kraftig forandring, og hvor Danmark måtte famle sig frem for at finde sin rolle på den globale scene. For mens Danmark allerede blev reduceret med Napoleonskrigene i begyndelsen af 1800-tallet inden det helt store knæk i 1864, var 1700-tallet skæbnsvangert for en række af de værdier, der siden har formet os som nation. Og overalt i landet sætter forskellige kulturinstitutioner i disse år netop fokus på 1700-tallet.

Ikke mindre end to biografaktuelle danske spillefilm handler om 1700-tallet fortalt gennem historien om den kongelige livlæge Johann Friedrich Struensee og dronning Caroline Mathilde, ligesom festivaler og nye bøger peger på paralleller mellem

vor tid og det 18. århundrede. I dag udkommer for eksempel Kim Leines nye roman, "Profeterne i Evighedsfjorden", der også omhandler 1700-tallet. Og i denne uge afholdes i Aarhus sågar "Århundredets Festival" om 1700-tallet. Trine Bang, der er festivalkoordinatør ved Folkeuniversitetet i Aarhus, er forbløffet over interessen for emnet.

"Mange arrangementer er udsolgt, og blandt andet har op imod 3000 mennesker været inde at opleve de historiske talkshow, som har været vores helt store satsning. Ingen kendte genren på forhånd, fordi det aldrig er prøvet før, men folk har i den grad taget det til sig som den vidensformidling, det var ment som," siger Trine Bang.

Hun fortæller, at festivalens byvandring, en forskerdebat om "dumhed og dannelse" i lyset af 1700-tallet, maskebal i Stakladen, vidensbussen til Gl. Estrup og 1700-tals-kabaret i Thorups Kælder også har været overraskende populære.

"1700-tallet drager os tydeligvis, og jeg tror, det har noget at gøre med, at det var en tid, hvor store idéer og forandringer var i spil. Vi kan spejle os i de idéer og trække paralleller til i dag. Jeg tror blandt andet, at det overrasker mange, at Danmark var så internationalt orienteret på den tid. Der blev ikke talt om danskhed, som vi gør i dag, derimod blev det fremmedartede genstand for en undersøgelse, der fik danskerne til at forholde sig til sig selv på en ny måde. Der blev fokuseret meget på udsyn, frihed og nysgerrighed," siger Trine Bang og tilføjer: "Desuden har 1700-tallet noget meget visuelt over sig, som vi synes er spændende. Ekstravagancen i form af de store rokokokjoler og parykkerne er spændende for os i dag, hvor mode stadig spiller en meget stor rolle."

Historiker og direktør for kulturfestivalen Golden Days Ulla Tofte ser også en klar forbindelse til 1700-tallet, som gør det oplagt at interessere

◀ Mads Mikkelsen i rollen som Struensee i "En kongelig affære" er ikke den eneste grund til, at 1700-tallet er kommet op i tiden. – Foto: Nordisk Film.

sig for denne periode. Festivalen satte allerede i 2010 fokus på perioden med titlen "1700-tallet – globalisering, gossip og grådighed", som omkring 200.000 deltog i.

"Faktisk var det mere aktuelt for et par år siden, hvor vi lige havde set toppen af finanskrisen og efterfølgende krak. 00'erne var de dekadente år, hvor vi havde pengene uden på tøjet, men det endte som bekendt med en deroute. På samme måde var 1700-tallet fuld af drama. Den Franske Revolution blev kulminationen på det moderne histories drama. Og så var der dekadence, ekstreme, saftige historier og kendsydrykelse. Historien om Struensee og Caroline Mathilde spiller på sex, magt, rig-

dom, fald og død. Altså store monumentale emner, som også gør det nemmere at tage nye historieinteresserede med om bord," siger Ulla Tofte.

Hun peger desuden på, at 1700-tallet var det globale århundrede, hvor alt flød over grænserne – idéer, penge, tanker og tøj.

"Der var en åbenhed og hurtig udveksling af informationer, som var med til at skabe velstand. Der blev sendt breve til hinanden i stor stil, ligesom rygter spredte sig hastigt. Det var på mange måder et grænseløst Europa, der i 1800-tallet begyndte at lukke sig om nationerne, hvor der i den grad blev opsat hegnspele."

Udover Nikolaj Arcels allerede meget omtalte "En kongelig affære" med blandt andre Mads Mikkelsen er en anden film om kongens livlæge også på vej. "Caroline – den sidste rejse" blev allerede vist i 2010 som novellefilm, men udkommer nu i en spillefilmversion. Den er en moderne fortolkning af historien om Caroline Mathilde og Struensee og har Kim Bodnia og Christine Hermansen i hovedrollerne. Ifølge Hermansen, der også producerede filmen, personificerer Struensee forandringerne i 1700-tallet, som stadig præger os i dag.

"Han tænkte moderne. Verden åbnede sig, og oplysningstrangen voksede frem på et tidspunkt, hvor Dan-

mark ikke længere var en stormagt, men et lille land, der måtte klare sig på den globale scene," siger Christine Hermansen.

Hun mener, at historien om Struensee og Caroline Mathilde er tidsløs midt i al sin tidsbundethed, idet det er en fortælling om at finde sin plads i en verden i forandring, som vi også oplever i disse år.

"Danmark var i begyndelsen ikke parat til at følge med de store forandringer. Struensee levede i en ganske forfærdelig tid med en konge og en dronning, der blev kuø af deres omgivelser. Han var den store idealist, som de begge fandt trøst i. Han ville hjælpe Danmark med at komme ind i den moderne tid med trykkefrihed og ytringsfrihed. Han ville sætte gang i samtalen og diskussionerne om samfundets indretning. Ved siden af dramaet mellem de tre blev han en forfiger for demokratiet herhjemme. Det blev et århundrede, der kom til at udvikle vores bevidsthed," siger Christine Hermansen.